

Oikeusministeriön vastine lakivaliokunnalle annettuihin lausuntoihin

Avolaitokseen sijoittaminen

- Esityksessä tuodaan esille, että ehdotusten vaikutuksena sijoittamiskynnys voi nousta jr-vankien ja yhdistelmärangaistukseen tuomittujen kohdalla.
- Avolaitossijoituksen mahdollisuutta ei poissuljeta miltään vankiryhmältä, ei myöskään alaikäisiltä vangeilta.
 - Muutamia alaikäisiä vankeja on sijoitettu avolaitoksiin. Sijoituksissa on ollut avolaitosten rakenteellisista seikoista johtuvia haasteita, joiden vuoksi avolaitoskelpoisille alaikäisille vangeille lastensuojelulaitos olisi parempi ratkaisu.
 - Myöhemmin hallituskaudella annettaisiin toinen HE, joka sisältää muutosehdotukset ulkopuoliseen laitossijoitteluun ja jossa käsitellään avolaitoskelpoisten alaikäisten vankien sijoittamista lastensuojelulaitokseen.
 - Tutkintavankeuslaki ei mahdollista sijoittamista avolaitokseen. Lisäksi pakkokeinolain mukaan alaikäistä epäiltyä ei saa vangita eikä pitää edelleen vangittuna, elleivät painavat syyt sitä vaadi. Alaikäisiä onkin vangitsemisen sijaan määrätty tehostettuun matkustuskieltoon.
 - OM pitää alaikäisille tehostettua matkustuskieltoa ensisijaisena tutkintavankeuteen nähden, koska koulunkäynti tai lastensuojelulaitossijoitus ovat mahdollisia pakkokeinon aikana.

Varmuusosastolle sijoittaminen – rikollisen toiminnan jatkaminen 1/2

- PeV: perusoikeusrajoituksiin kohdistuvan sääntelyn täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta olisi perustellumpaa säätää rikollisten toiminnan jatkamista koskevasta edellytyksestä ehdotettua tarkemmin.
- Myös EOA on pitänyt ehdotetun säännöksen sanamuotoa liian epätäsmällisenä ja laajana verrattuna perusteluissa esitettyyn. EOA ei kuitenkaan pidä perusteltuna kytkeä käsitettä rangaistavaksi säädettyihin tekoihin ja rangaistusasteikkoihin, kuten nykyään.
- Melander pitää täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta ongelmallisena, jos käsitettä ei jatkossa määriteltäisi suhteessa rangaistaviin tekoihin tai rangaistusasteikkoihin.
- OM pitää välttämättömänä, ettei sääntelyä kytketä nimenomaisiin rikostunnusmerkistöihin tai rangaistusasteikkoihin. Esityksen tavoitteena on nimenomaan uudistaa edellytyksiä tältä osin.

Varmuusosastolle sijoittaminen – rikollisen toiminnan jatkaminen 2/2

- Ensisijaisesti OM katsoo ehdotetun rikollisen toiminnan jatkamista koskevan edellytyksen olevan riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen HE:stä ilmenevin perusteluin.
 - Sääntämisjärjestystä koskeva jakso sekä säännöskohtaiset perustelut.
- OM:n näkemyksen mukaan perustuslakivaliokunnan kannanotto ei välttämättömästi edellytä edellytyksen tarkentamista.
- Mikäli lakivaliokunta katsoo, että edellytystä tulisi PeV:n lausuman johdosta tarkentaa, OM ehdottaa tarkennukseksi:
 - ”Jatkaa rikollista toimintaa, joka vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta”
 - Vastaava muutos tulisi tehdä myös tutkintavankeuslakiin.

Kuuntelu- ja tallennusmahdollisuudet lapsen näkökulmasta

- PeV: siltä osin kuin ehdotettu sääntely on merkityksellistä lasten kannalta, sitä on tulkittava ja sovellettava ottaen ensisijaisesti huomioon lapsen etu. Lapsen etu voi myös puoltaa keskustelun kuuntelemista ja tallentamista.
 - Muutamat tahot kiinnittävät huomiota siihen, että tallentamisesta ja kuuntelemisesta ilmoitetaan lapselle selkeästi ja ymmärrettävästi.
- Lapsen edun huomioon ottamista ja ensisijaisuutta päätöksenteossa sekä tapaa, jolla kuuntelemisesta ja tallentamisesta ilmoitetaan, voitaisiin käsitellä ja painottaa ennen lakien voimaantuloa RISE:n henkilökunnalle järjestettävissä koulutuksissa

RISE:n ehdotus keskustelun teknisestä kuuntelu- ja tallennusmahdollisuudesta videotapaamisessa

- OM pitää ehdotusta perusteltuna.
 - Nyt videotapaamisia valvotaan joko RISE:n virkamiehen läsnä ollen tai teknisesti kuvaa katselemalla ja tallentamalla. Tekninen valvonta ei käsitä keskustelun kuuntelua ja äänen tallentamista.
- OM ehdottaa, että videotapaamisen valvonta yhtenäistettäisiin nykyistä kattavammin valvotun tapaamisen valvonnan kanssa.
 - Videotapaamisen keskustelua tulisi voida kuunnella teknisesti ja ääntä tallentaa samoin edellytyksin kuin valvotun tapaamisen keskustelua voidaan teknisesti kuunnella ja tallentaa.
 - Kuitenkin varmuusosastolle sijoitetun vangin videotapaamisen keskustelua tulisi voida teknisesti kuunnella ja tallentaa ilman edellytyksiä.
 - Muutos voitaisiin toteuttaa helposti viittauksella
 - Myös tutkintavankeuslakiin tulisi säätää vastaavat muutokset.

Vankilaan ottamisen rajoittaminen

- Tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vuoksi poikkeusoloissa tulisi viitata valmiuslakiin
 - Myöhemmin annettava HE sisältää ehdotukset säännöksiksi, joiden nojalla täytäntöönpanosta voitaisiin huolehtia yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa. Samalla voidaan toteuttaa viittaussäännökset valmiuslakiin.
- Voimassaoloaikaa olisi vielä syytä arvioida. Sääntelyä tulisi täydentää siten, että täytäntöönpanoon olisi ryhdyttävä säädettyä aikaisemmin poikkeusolojen päätyttyä.
 - Kuuden kuukauden voimassaoloaika on perusteltu, koska toimenpiteiden vaikutus näkyy vankiluvussa viiveellä. Samoin rajoitusten purkaminen näkyy viiveellä.
 - Rajoitusten päätyttyä vankiluvun nostaminen on tehtävä hallitusti, jotta ei synny yliasutusta. Osa vangeista saapuu etsintäkuulutuksen perusteella eikä RISE voi vaikuttaa vankilaan saapumisaikaan.
 - Korona-ajan kokemusten perusteella kuuden kuukauden enimmäisaika on katsottu toimivaksi ja perustelluksi.
 - Näistä syistä on myös perusteltua, että täytäntöönpanon uudelleen aloittamisessa viranomaisilla on jonkin verran harkintavaltaa. Luonnollisesti sitä käytettäisiin mahdollisimman yhdenvertaisesti.
- Tulisi arvioida voidaanko sääntely toteuttaa tavalla, jolla olisi mahdollisimman vähän kielteisiä vaikutuksia alle 18-vuotiaisiin ja toisaalta alle 21-vuotiaisiin vankeihin.
 - Vankilaan ottamista rajoitettaessa alaikäiset voidaan huomioida OM:n asetusta annettaessa.
 - Myöhemmän HE:n yhteydessä voidaan arvioida alaikäisten asema häiriötilanteissa laajemmin
- PeV ei ole lausunnossaan ottanut kantaa ehdotettuun sääntelyyn.

Valvontatoimivaltuuksia koskevat ehdotukset

- Tulisi toteuttaa vasta ulkopuolisen laitossijoittelun uudistuksessa seuraavassa HE:ssä
 - Tämä olisi optimaalisinta. Muutos on kuitenkin RISE:lle tarpeen ja voitaisiin tehdä jo nyt.
 - OM pitää perusteltuna täsmentää voimankeinojen käyttöä koskevaa säännöstä RISE:n ehdottamalla tavalla siten, että sanamuodosta suoraan käy ilmi perusteluissa esiin tuotu mahdollisuus käyttää voimakeinoja myös muiden vankeuslain 8 luvussa tarkoitettujen vankilan ulkopuolelle suuntautuvien lupien valvonnassa.
- Ehdotus saattaisi johtaa siihen, että toimivaltuussäätely ei ole tarkkarajaista ja täsmällistä poliisin toimivaltuuksiin nähden
 - OM näkemyksen mukaan tätä ongelmaa ei ole, koska toimivaltuudet sidottaisiin yksiselitteisesti virkatehtävän suorittamiseen.
 - Lisäksi voimakeinojen käyttö kohdennettaisiin näissä tilanteissa vangin kiinni ottamiseen ja vankilaan toimittamiseen.
 - Itä-Uudenmaan poliisilaitos ei ole pitänyt ehdotusta ongelmallisena, vaan tarkoituksenmukaisena ja kannattaa sitä.
 - Tässä yhteydessä voitaisiin lisätä 8 luvun 11 §:ään säännös siitä, että RISE voi toimittaa ulkopuoliseen laitokseen sijoitetun vangin ja hänen omaisuutensa vankilaan sijoituksen peruuttamisen ja kurinpitoasian käsittelyn vaatimaksi ajaksi. Voidaan toteuttaa myös seuraavassa HE:ssä.

Kiitos mielenkiinnostanne!

anna-liisa.sandvik@gov.fi

www.oikeusministerio.fi | www.justitieministeriet.fi